



MINDRE EKTE? På Lysaker er bare 20 prosent født i Akershus fylke.

Innflytterne gir språkkaos

Språket i Asker og Bærum har endret seg radikalt det siste århundret.

Det skyldes ikke smitte fra innflytternes språk, men språkkaoset de skaper for barna.

«Jæi kann husske når jæ var hoss a bestemor» er det neppe mange unge som ville ha sagt i Asker og Bærum i dag. Blant dem over 70 er det imidlertid språket de vokste opp med.

– Språket her har forandret seg radikalt og det har skjedd veldig fort. Min mor på 75 år vokste opp med et helt annet språk enn unge gjør i dag, sier lingvistikkprofessor Janne Bondi Johannessen ved Universitetet i Oslo.

Kolsås-kvinnen understreker imidlertid sterkt at språkendringen ikke skyldes smitte fra storinnflytting fra Oslo Vest, slik man lett kan tro.

– Det kommer jo innflyttere fra hele landet og utlandet, og det skaper en veldig stor variasjon i språket blant de voksne. Det er imidlertid ikke de voksne som har skapt det nye språket, men den unge generasjonen. Barn vil alltid forsøke å finne ut av systemet i språket de hører. Hvis de har en mor fra Bergen, en far fra Nordland, og foreldrene til kameratene har helt andre dialekter, så blir det krevende for barna å finne systemet. Konsekvensen er at de unge blir veldig oppmerksomme på det som er prestisjespråket, og det er gjerne språket de hører på tv som er mer standard østlandsk. Det er der de får mest entydig «input», sier Johannessen.

HUN PÅPEKER at tv-påvirkningen også viser seg i andre deler av landet ved at barn prøver å snakke østlandsk når de leker. Johannessen skildrer et Bærum-språk som er fjernt fra det mange forbinder med kommunen i dag.

– Før sa man «hu» istedenfor «hun». Det var vanlig å bruke artikkel foran navn – for eksempel «a’Kari» og «n’Ola». Og tykk -l ble brukt på steder hvor det var -rø på norrønt – for eksempel ord som «jorda» og «bordet», og også tykk -l i for eksempel navnet Ola.

I dag er det vel knapt noen unge i Asker og Bærum som bruker tykk -l, bortsett fra noen av de mest tradisjonsbundne som for eksempel hører til på de gamle gårdene. Men også der vil jeg tro at de unge i tilfelle bruker tykk -l hjemme og ikke ute blant andre unge. Og i det gamle språket ble det brukt langt mer a-ender, sier hun.

MENS DAGENS UNGE bruker nektelsesordet «ikke», så het det «itte» i den gamle dialekten.

– De sa for eksempel også «støtt» istedenfor «ofte». I dag sier de aller fleste «noen», mens ordet «somme» er langt på vei borte i Asker og Bærum. «Somme» er et mange tusen år gammelt ord, som har det samme opphavet som «some» på engelsk. Det hørte til et mer interessant grammatisk system enn det vi finner i Bærum i dag. Ordet «somme» måtte referere til noe som faktisk hadde skjedd, og kunne altså ikke alltid brukes istedenfor «noen». De ble brukt i ulike språklige sammenhenger, slik som «some» og «any» på engelsk, påpeker hun.

Eksempler på eldre dialekt

Bruk av «støtt»:

Opptak fra 1962:
Lommedalen, eldre kvinne:
– Å, de var noe a værre de væit du, de væit vi sku åpp åmm mår-ran mor va
jo i fjøse støtt.
(Å, det var noe av hvert det, vet du. Du vet vi skulle opp om morgenen, mor var jo alltid i fjøset.)

Bruk av «itte»:

Opptak fra 1962:
Lommedalen, eldre kvinne:
– Ja, menn gud, kann du sjønne de je tenngte de, att nå blir n sinnt førr att je itte e litt føsjikkig. (Ja, men gud, kan du skjønne det, jeg tenkte det at nå blir han sint for at jeg ikke er litt forsiktig.)



Bruk av «somme tider»:

Opptak fra 1962:
Lommedalen eldre kvinne:
– Ja, de var, var a såmm tir, menn hu Helga hu jikk jo mye nerråver å, te a, du huser a Mari ja, du har te græie på a Maren. Hu var dær nere. Æi såmm hette Maren, såmm var neri bryggerhuse no, de var a. (Ja, det var, var da noen ganger, men hun Helga hun gikk jo mye nedover og, til hun, du husker hun Mari? Ja, du har ikke greie på hun Maren. Hun var der nede. Ei som het Maren, som var nedi bryggerhuset noe, det var hun.)

SJEKK DIALEKTEN: QR-koden skjuler et dialektopptak av en eldre kvinne i Lommedalen i 1962. For å bruke QR-koden må du ha en smarttelefon, laste ned appen Qr Barode Scanner fra Google Play (Android-telefoner) eller App Store (iPhone), og scanne koden over.



STORE ENDRINGER: Stor innflytting har ført til at språket har endret seg radikalt i løpet av de eldste innbyggernes levetid, konstaterer professor Janne Bondi Johannessen ved Universitetet i Oslo.

” Ja, de var, var a såmm tir, menn hu Helga hu jikk jo mye nerråver å, te a, du huser a Mari ja, du har te græie på a Maren.

ELDRE KVINNE, LOMMEDALEN, 1962

Her er flest født

	AKERSHUS	OSLO	UTLANDET	RESTEN AV LANDET
Asker	30,4	23,4	16,4	29,8
Bærum	28,7	27,4	16,9	27,0

Av dem som ligger under Akershus-tallene er trolig en svært høy andel født i Asker og Bærum, men en ukjent andel av dem er også født i andre deler av Akershus.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Alle tall er oppgitt i prosent.

Flest innfødte

OMRÅDE	ANDEL
1. Sandungen/Berg (Asker)	42,2
2. Lommedalen	38,9
3. Kirkerud/Sollihøgda	38,4
4. Heggedal	37,8
5. Bærums Verk	37,1
6. Rykkinn	35,7

Viser hvilke områder i Asker og Bærum som har høyest andel personer som hadde en mor bosatt i Akershus da de ble født.

Færrest innfødte

OMRÅDE	ANDEL
1. Østre Bærumsmarka	17,8
2. Snarøya	20,3
3. Lysaker	20,5
4. Østerås-Eiksmarka	23,8
5. Høvik	23,9
6. Jong	24,9

Viser hvilke områder i Asker og Bærum som har lavest andel personer som hadde en mor bosatt i Akershus da de ble født.